OOST POST
SOERABAIJASCHE COURANT.

№ 104 ZESDE JAARGANG. 1858

PRIJS VAN INTEEKENING.

Per 6 maanden voor Soerabaya. . . . ƒ 7.50
„ „ „ „ Java. . . . . . . „ 9.—
„ „ „ „ Buitenbezittingen. . „ 10.—
„ „ „ „ Nederland. . . . „ 18.—
De OOSTPOST verschijnt elken *Maandag* en *Donderdag*.

DONDERDAG 30 DECEMBER.

Bij deze courant behoort een bijvoegsel.

Bij eene beleefde herinnering aan de vernieuwing van het abonnement op dit blad over het eerste half-jaar 1859, voegen Redactie en Uitgevers volgaarne de verzekering dat zij hunne beste pogingen zullen aanwenden om hunne courant te doen vooruitgaan in belangrijkheid van inhoud en netheid van typographische uitvoering, ten opzigte van welke laatste zij het genoegen hebben mede te deelen, dat hunne drukkerij eerlang van eene geheel nieuwe letter zal zijn voorzien, welke bereids, volgens bij hun ontvangen tijding, aan hen uit Nederland is afgezonden.

Abonnementsgelden voor dit blad kunnen gestort worden:

Te Batavia bij de HH. G. Kolff & Co.
„ Samarang „ „ „ de Groot Kolff & Co
en te Soerabaya bij de uitgevers.

E. FHUHI & CO.

1858.

Wij besluiten voor den ten einde spoedenden jaarkring de reeks onzer beschouwingen van algemeen en plaatselijk belang, om die in het jaar dat voor ons ligt voorttezetten.

Eene korte terugblik op het verledene achten wij bij die gelegenheid niet ongepast. Wij vingen dezen weldra afgeloopen jaarkring aan met dankbare herinnering aan het voorledene, maar tevens met wenschen en verwachtingen voor de toekomst. Hebben wij wederom dezelfde stof tot dankbare herinnering? werden onze wenschen vervuld, onze verwachtingen beantwoord?

Wederom mogten onze kolonien zich verheugen in eenen onafgebroken staat van inwendige rust. Terwijl men in andere oorden van dit werelddeel moest voortgaan met strijd te voeren tegen de woede van het blinde fanatismus, terwijl die strijd een tal van bloedige offers kostte, werd de goede orde in onze bezittingen niet gestoord, en waar de kwaadwilligheid van enkelen ook mogt getracht hebben om het zaad der wederbarstigheid hier of daar uit te strooijen, gelukte het aan de waakzaamheid en het beleid onzer bewindslieden om die zaden in de geboorte te smoren, zoodat geene offers van menschenlevens noodig waren om orde en rust te handhaven.

Een wakker leger staat dezer dagen gereed om den overmoed te fnuiken van eenen naburigen vorst, die het gezag van Nederland tracht te miskennen, en om de eer van de Nederlandsche wapens in onzen archipel te handhaven. De moed en het beleid beiden van hen aan wie deze schoone taak is toebetrouwd, leveren den besten waarborg op voor het welslagen van dien krijgstogt, waarop voorzeker de beste wenschen van een ieder hen zullen vergezellen.

Handel en nijverheid bloeiden en wierpen voor velen schoone winsten af. Deze gewesten bleven gespaard voor den geesel van volksziekten, die maar al te dikwerf de bewoners der keerkringslanden teisteren. Van de ramp van hongersnood of algemeen gebrek was in den afgeloopen jaarkring geene sprake. Ziet, dit zijn verschijnselen, die ook nu weder tot dankbare herinnering moeten stemmen, en het vertrouwen in de toekomst versterken.

Doch wij koesterden bij den aanvang van den weldra afgeloopen jaarkring ook verwachtingen en wenschen. Zijn die verwezenlijkt? Zijn zoo vele aangelegenheden van openbaar en plaatselijk belang tot eenen gelukkigen einduitslag gebragt? Wij wenschten wel dat wij op deze vraag een… even voldoend antwoord konden geven, doch helaas! er blijft op het ruime veld der verbeteringen nog zoo veel te doen overig, dat men ons teregt zoude beschuldigen van gebrek aan de noodige rondborstigheid, welke nevens den eerbied voor het gevestigd gezag, de pen van den dagbladschrijver moet besturen, indien wij hier ter neder schreven dat er geschied is wat wij gewenscht hebben en verwacht hadden.

Maar waren onze wenschen dan onbillijk? Koesterden wij dan overdrevene verwachtingen?

Was het dan onbillijk indien wij wijzigingen wenschten van verscheidene bepalingen in het *Reglement voor het Weduwen- en- Weezenfonds van burgerlijke ambtenaren*, *in het Reglement op de drukwerken*? indien wij herhaaldelijk aandrongen op eene *spoedige* voorziening in de aangelegenheden van het nog altijd zoo gebrekkige *postwezen* op Java? indien wij de belangen der *gezondheidspolicie* ter sprake bragten? indien wij onze stem verhieven tegen de wijze waarop de *onteigening* in Nederlandsch Indie plaats heeft? indien wij ernstig wezen op het misbruik van den *opium*, dat ziel en ligchaam verdervend heulsap? indien wij bij verschillende gelegenheden de wenschelijkheid en noodzakelijkheid op den voorgrond stelden dat ten spoedigste uitvoering werd gegeven aan verschillende voorschriften van het *Reglement op het beleid der Regering*, door het in het leven roepen van algemeene verordeningen, volgens den geest in dat Reglement nedergelegd?

Al hetgene wij omtrent die gewigtige onderwerpen hebben gewenscht en verwacht, behoort bij het sluiten van dezen jaarkring nog steeds onder de cathegorie vanhetgene men in het dagelijksche leven gewoon is met den naam van onvervulde wenschen en teleurgestelde verwachtingen te bestempelen. Mogt zulks wanneer wederom eenen jaarkring zal zijn voorbij gegaan niet meer alzoo zijn. Eene gewigtige verandering in den loop dezes jaars in het hoofdbestuur onzer kolonien in het moederland voorgevallen, moge de daarstelling van veel goeds vertraagd hebben; wij vertrouwen dat in den aan te vangen jaarkring de tijd van handelen zal zijn aangebroken.

Wij voor ons koesteren geene overdrevene verwachting van de toekomst. Wij wenschen slechts geleidelijke vooruitgang, zonder stilstand. Aan de Regering, zoo als wij hare beginselen kennen, laten wij de taak om voort te gaan; wij beschouwen het als de onze om dien weg van vooruitgang op den voet te volgen, daarbij wakende dat beradene vooruitgang niet ontaarde in stilstand of achteruittreding, van welke zijde die ook bespeurd worde.

Dagbladen zijn de organen der openbare meening. In dit opzigt kunnen zij aan de Regering vele belangrijke wenken geven in hare moeijelijke taak, maar die wenken behooren zich te bepalen tot aanwijzingen van mogelijke verbeteringen, geenszins mogen zij de strekking hebben om algemeene regeringsbeginselen, waar zij eenmaal als wet zijn aangenomen te bestrijden. Althans zoodanig begrijpen wij de roeping der dagbladpers in een land, dat geregeerd wordt in eenen geheel exceptioneelen vorm, die noch autocratisch noch constitutioneel is, gelijk die van de Nederlandsch Indische kolonien.

Maar is de roeping der dagbladpers in Nederlandsch Indie uit den aard der regeringsvorm, waaronder zij haren werkkring uitoefent, daarom minder belangrijk? voorzeker neen.

In staten van geheel constitutioneelen regeringsvorm heeft iedere kleur der volksvertegenwoordiging hare drukpersorganen, die hare wederzijdsche Regeringsbeginselen voorstaan. Daaruit ontstaat eenen strijd, die door de meerderheid der volksvertegenwoordiging kan beslist worden, omdat laatstgenoemde een deel van het wetgevend ligchaam uitmaakt.

In Nederlandsch Indie kan de dagbladpers slechts één enkele rigting hebben, maar die rigting, hoezeer op verschillende wijzen uitgedrukt, lost zich, wanneer de drukpers hare roeping begrijpt, altijd op in wenschen en verwachtingen voor de getrouwe naleving van dat gedeelte van den Nederlandsch Indischen regeringsvorm, dat aan wet en regel gebonden is, en in de hoop dat weldra door eene volkomene uitvoering der voorschriften van het Regeringsreglement het woord *autocratie* zal behooren tot die ijdele klanken, die in Nederlandsch Indie geene beteekenis meer hebben.

Moge die hoop in 1859 tot verwezenlijking worden gebragt.

Redactie.

EEN NACHT UIT HET LEVEN VAN EEN ARMEN SCHOOLMEESTER.

Een zoele, drukkende zomerdag was voorbij. De brave schoolmeester Jeremias Schwaler te Milben, had zijn bruin, meerschuimen pijpje, een overblijfsel uit vroegere, schoonere dagen, uitgeklopt en aan den berookten wand gehangen. In de stilte van den avond staarde hij uit het kleine venster van zijn oud, bouwvallig huisje naar 't graf zijner geliefde gade, die voor veertien dagen hem tot weduwenaar en zijn kinderen tot weezen gemaakt had. Zijn gevoelig hart was vol wee over dit harde verlies, en vol kommer en zorgen voor de toekomst. Met een jaarlijksch inkomen van vier honderd gulden moest hij die te gemoet zien, daar zijn gering vermogen door de langdurige ziekte en de begrafenis zijner goede Marie was opgeteerd.

In den bloeijenden kamperfoeliestruik voor zijn venster bromden en gonsden de wakkere kevers en nachtvlinders vrolijk rond, en bij den heer predikant aan den overkant deden zich de heeren geestelijken uit den omtrek regt te goed aan een glas punch en een vrolijk gesprek. De arme Jeremias had niets te drinken dan een glas dun bier, dat men hem tot laving der dorstige schoolkinderen moest leveren. Ook de trouwe schoolleeraar moest zich met dezen smakeloozen drank vergenoegen, wijl 't water van 't dorp ondrinkbaar was, en hij slechts dan aan een glas goed bier durfde denken, wanneer hij van den schoolopziener in de stad zijn paar gulden, zoogenaamden premie, moest gaan halen.

„Hoezeer heeft mij de hoop, die ik als jongeling koesterde, bedrogen!" zuchtte Schwaler. „Ik kon waarschijnlijk thans ook met die heeren daar ginder drinken, wanneer mijne goede ouders niet gestorven waren, juist toen ik op het punt stond, student te worden!"

„Vader!" riep eene stem uit het bed: 't Was die van den kleinen Frits, die zich hongerig had moeten neêrleggen. „Vader! ik kan niet weêr inslapen. Ik droomde, dat burgemeester Niklaas mij een boterham gaf, en toen ik er in bijten wou, werd ik wakker. Ach! sliep ik nog maar, want ik heb grooten honger, lieve vader! Gij zegt vaak dat ik mijn avondgebedje maar moet opzeggen en dan inslapen, opdat misschien een engel mij iets te eten brenge; en 'k was zoo regt blij, dat Niklaas mijn goede engel zou wezen. Niet waar, lieve vader, morgen hebben wij weêr brood?"

Dat sneed Jeremias door de ziel, want hij had in zijn geheele huis niet één enkelen kruimel brood. Hij zelf hongerde en wilde zich ook thans onverzadigd op zijn hard leger werpen. Alle hoeken der school doorzocht hij nu, of er misschien een door een schoolkind verloren broodkorstje voor zijn Frits te vinden ware; maar te vergeefs! Hij keerde in de kamer terug, om zijn kind te troosten, en vond het weêr ingesluimerd.

Met smartelijke vreugde trad hij andermaal aan 't venster. Heete tranen besproeiden zijne wangen. — Of is er wel eene grootere smart voor een' vader of eene moeder, dan hun kind te zien hongeren?

Gaarne zou Jeremias in een boerenhuis gegaan zijn, om een stuk brood voor zijn Frits te bedelen; 't was echter te laat in den nacht, alles sliep reeds. Hij vreesde ruwe uitvallen van hen, die hij wekken moest. Op de pastorie waagde hij zich evenmin, omdat de geestelijke, een hebzuchtig twistzoekend man, zijn vijand was, sedert hij door zijne superieuren te regt was gewezen over zijn onpassend gedrag tegen Schwaler.

Toen eindelijk Jeremias geene tranen meer had, keerde hij zich om, ten einde naar zijn kind te zien. De lieve jonge sliep zacht ademend, terwijl de maan het schoone, onschuldige gezichtje bescheen, dat den vader zoo levendig aan de bevallige trekken zijner zalige Maria herinnerde. De bleekheid echter, die 't schijnsel der maan over de wangen van den sluimerenden wierp, maakte den vader

OFFICIEEL GEDEELTE.

JAVASCHE COURANTEN.
van den 23sten en 25sten *December* 1858.
Nº. 103 en 103.

IN NAAM DES KONINGS!

DE GOUVERNEUR-GENERAAL VAN NEDERLANDSCH-INDIE,

Den Raad van *Nederlandsch-Indie* gehoord;

Allen, die deze zullen zien of hooren lezen, Salut;

doet te weten;

Dat Hij, lettende op art. 16 der wet van 1 Mei 1854 (staatsblad no. 62), gewijzigd bij art. 2 der wet van 24 December 1857, (staatsblad 1858, no. 47), waarbij, onder anderen, is bepaald, dat de recepissen, uitgegeven krachtens de publicatie van 4 Februarij 1846, (staatsblad no. 3), zullen worden buiten omloop gesteld, nadat aan de houders gelegenheid tot inwisseling tegen zilveren munt, gulden om gulden, zal zijn verstrekt; — en dat het buiten omloop stellen der recepissen geschiedt, voor zooveel noodig, achtervolgens, in de onderscheidene gedeelten van Nederlandsch-Indie;

Lettende op de artikelen 20, 29, 30 en 33, van het reglement op het beleid der regering van Nederlandsch-Indie.

Heeft goedgevonden en verstaan:

Art. 1. Met den eersten Mei 1859 worden, in de Nederlandsch-Indische bezittingen buiten Java en Madura, buiten omloop gesteld de recepissen van tien, vijf-en-twintig, van honderd en van vijf honderd gulden, uitgegeven krachtens de publicatie van 4 Februarij 1846, (staatsblad no. 3).

Art. 2. Tot en met den laatsten April 1859 (zon- en feestdagen uitgezonderd), zijn de in art. 1 bedoelde recepissen bij 's lands algemeene kassen op de hoofdplaatsen der verschillende Nederlandsch-Indische bezittingen buiten Java en Madura, verwisselbaar tegen zilveren standpenningen, gulden om gulden.

En opdat niemand hiervan onwetendheid voorwende, zal deze in het staatsblad van Nederlandsch-Indie geplaatst, en, voor zooveel noodig, in de Inlandsche en Chineesche talen aangeplakt worden.

Gelast en beveelt voorts, dat alle hooge en lage collegien en ambtenaren, officieren en justicieren, ieder voor zooveel hem aangaat, aan de stipte naleving dezer de hand zullen houden, zonder oogluiking of aanzien des persoons.

Gedaan te Buitenzorg, den 20sten December 1858.

CHS. F. PAHUD.

De Algemeene Secretaris,

A. LOUDON.

(Staatsblad Nº. 136)

IN NAAM DES KONINGS!

DE GOUVERNEUR-GENERAAL VAN NEDERLANDSCH-INDIE,

Den Raad van *Nederlandsch-Indie* gehoord:

Allen, die deze zullen zien of hooren lezen, Salut!

doet te weten:

Dat Hij, wenschende te voorkomen, dat de rampen des oorlogs, die het rijk van Boni, op *Celebes*, bij voortdurende weigering tot herstel der grieven van het Nederlandsch-Indisch gouvernement jegens hetzelve, zal op zich laden, worden verzwaard door aan deszelfs onderdanen de middelen te laten, om zich in de vrijhaven Makassar van oorlogsbehoeften te voorzien.

En lettende op de artikelen 20, 29, 31, 33 en 43 van het reglement op het beleid der regering van Nederlandsch Indie.

Heeft goedgevonden en verstaan:

Tijdelijk, doch voor zoo lang dit in het belang van rust, vrede en orde in het gouvernement van Celebes en Onderhoorigheden noodig zal worden geacht, te schorsen het bepaalde bij § 2 der publicatie van 9 September 1846 (Staatsblad no. 27) en diensvolgens voor de haven en stad van Makassar tijdelijk weder in werking te stellen het reglement op den invoer, den verkoop en het bezit van vuurwapenen en buskruid, gearresteerd bij het besluit van 8 Augustus 1828, no. 26 (Staatsblad no. 58);

Zullende deze ordonnancie in werking treden met den dag dat dezelve te Makassar wordt ontvangen en daarvan door het gewestelijk bestuur aan de gemeente wordt kennis gegeven.

En opdat niemand hier van onwetendheid voorwende, zal deze in het Staatsblad van Nederlandsch Indie geplaatst en, voor zooveel noodig, in de Inlandsche en Chinesche talen aangeplakt worden.

Gelast en beveelt voorts, dat alle hooge en lage collegen en ambtenaren, officieren en justicieren, ieder voor zooveel hem aangaat, aan de stipte naleving dezer de hand zullen houden, zonder oogluiking of aanzien des persoons.

Gedaan te Buitenzorg, den 23sten December 1858.

CHS. F. PAHUD.

De Algemeene Secretaris;

A. LOUDON.

(Staatsblad no. 138.)

Civiel Departement.

ONTHEVEN:

Van de verdere vervulling zijner betrekking, de adsistent-resident van Tebing Tingie, in de residentie Palembang, C. C. L. van Coeverden.

ONTSLAGEN:

Op zijn verzoek, eervol, uit 's lands dienst, met behoud van regt op pensioen, de gewezen eerste klerk op het bureau van den chef der vierde waterstaats- afdeeling J. F. Solle.

TIJDELIJK BELAST:

Met de werkzaamheden, opgedragen geweest aan nu wijlen den landbouwkundigen chemist dr. P. F. H. Fromberg, de eerste assistent bij denzelve D. W. Rost van Tonningen; met bevoegdheid zich te titularen: waarnemend landbouwkundige chemist.

BENOEMD:

Tot reizend predikant voor de dienst in de gemeenten te Riouw, op Banka en te Palembang, de predikant voor de diens in Nederlandsch-Indie, ds. B. J. Ovink, onlangs uit Nederland alhier aangekomen.

BIJ DE ALGEMEENE REKENKAMER.

Tot hoofdkommies, de eerste kommies bij die kamer, T. E. de Nijs Bik.

Tot eersten kommies, de tweede kommies bij die kamer, W. E. van Spall.

Tot tweeden kommies, P. Knuttel, laatst assistent der derde klasse bij de factorij voor den Nederlandschen handel op Japan.

BEVORDERD

Tot opzigter der tweede klasse bij de burgerlijke openbare werken, de opzigter der derde klasse L. de Loo: — met bepaling, dat hij te Soerabaya gevestigd blijft.

MAGTIGING VERLEEND:

Tot de uitreiking aan den eervol uit Z. M. militaire dienst ontslagen officier van gezondheid der tweede klasse, J. Klap, van eene acte van toelating tot de uitoefening der geneeskundige praktijk in de residentie Tagal.

Militair Departement,

VERLEEND:

Een tweejarig verlof naar Nederland, wegens ziekte, aan den kapitein der infanterie P. Peereboom.

BEVORDERD:

BIJ HET WAPEN DER ARTILLERIE.

Tot eerste luitenant bij het personeel, de tweede luitenant, bij het personeel H. A. F. O. von Kurowskij.

OVERGEPLAATST:

Bij de civiele en militaire geneeskundige dienst te Wonosobo, de officier van gezondheid der derde klasse J. Alken, behoorende tot het groot militair hospitaal te Samarang.

OPROEPING VAN CREDITEUREN.

In de *Javasche Couranten* van den 18 en 22sten December No. 101 en 102, worden opgeroepen de debiteuren en crediteuren in de navolgende boedels:

Door de weeskamer te Batavia, van wijlen den heer Jabez Linton.

Door het collegie van boedelmeesteren te Batavia, van wijlen de chinezen Djiem Jamseeng en Kie Soepoe.

Door de testamentaire executrice te Batavia, van wijlen den heer Hendrik Lodewijk Rodenbroek.

Door de Commissarissen te Oenarang, van wijlen den offic. van gezondh. der 2de kl. J. F. Gijsbers.

Door den testamentairen executeur te Djocja, van wijlen den gepensioneerden apothecar C. van der Errelen.

Door de officieren Commissarissen te Padang, van wijlen den kapt. der artillerie Dirk Pieter de Haan.

Door de agenten der Samarangsche wees- en boedelkamer te Toeban, van wijlen den heer C. M. C. Noodt.

Door de agenten der Samarangsche wees- en boedelkamer te Toeban, van wijlen den chinees Go Gong Thaij en den abyssinier Sech Aambar bin Achmat Baäbat.

Door de weeskamer te Soerabaija van wijlen den gepasporteerden soldaat Wilhelmus Augustinus den Olden.

Door de agenten der Soerabaijasche weeskamer te Bezoekie, van wijlen den heer M. G. A. Croes.

Door de beneficiaire erfgenamen te Samarang, van wijlen den heer Charles Cristall.

Door de testamentaire executeuren te Salatiga, van wijlen den heer H. Stratingh.

Door de testamentarie executeuren te Soerabaija, van wijlen den arabier Sech Abdulla bin Oemar Hassaan.

Door de commissarissen te Muntok, van wijlen den europ. fuselier Henri Planckaert.

Door de erfgenamen te Palembang, van wijlen *S*jarifa Noor Bentie Said Oemar bin Abdulla Gerrit.

BEKENDMAKING.

De Resident van Socrabaija brengt bij deze ter kennisse van het algemeen, dat de postpakketten, bestemd voor de verzending naar Europa, met de overlandmail, gedurende 1859 zullen worden gesloten op de ondervolgende dagen des middags ten 4 ure, als:

In de maand Januarij	op den	2den en 18den.
„ „ „ Februarij	„ „	2den „ 18den.
„ „ „ Maart	„ „	5den „ 21sten.
„ „ „ April	„ „	2den 13den en 30sten.
„ „ „ Mei	„ „	18den
„ „ „ Junij	„ „	1sten, 17den en 30sten.
„ „ „ Julij	„ „	17den
„ „ „ Augustus	„ „	1sten en 17den.
„ „ „ September	„ „	2den „ 18den.
„ „ „ October	„ „	2den „ 18den.
„ „ „ November	„ „	2den „ 18den.
„ „ „ December	„ „	2den „ 18den.

Zullende ingeval hierin eenige verandering mogt komen, daarvan bij tijds worden kennis gegeven.

SOERABAYA, *De Resident voornoemd*,

den 23 *December* 1858. (43) VAN DER WIJCK.

SUBKOMMISSIE VAN ONDERWIJS.

De kommissie zal maandelijks doen bekend maken, de namen van Heeren gekommitteerde leden, voor alle scholen en schoolzaken ter stede Soerabaija. Ouders, voogden, onderwijzers, — belanghebbenden, worden verzocht zich tot deze Heeren gekommitteerden te wenden;

Over Januarij 1858 zijn gekommitteerd, de H. H. MR. MANGELAAR MEERTENS & MR. 'S JACOB.

Ter ordonnantie van de kommissie,

J. HAGEMAN, J. C. Z.

Secretaris.

VENDU-DEPARTEMENT.

VERKOOPING.

Op Vrijdag den 31*sten December* 1858.

Voor 's Lands fabriek der Marine en het stoomwezen, en daarna voor de woning van den Luitenant Jacquier de Lompret te Kalisosok, en bij de heeren Adam & Co te Kaliemaas.

beangst voor 't leven van zijn kind: hij vreesde, dat het van honger ziek was, en zoo de eeuwighcid kon insluimeren. Zacht lispelde hij den kleine in 't oor: „Fritsje, slaapt ge?" En Frits antwoordde droomend: „Ja, de engel, die er als mijne moeder uitzag, heeft mij lekkers gebragt, heel veel lekkers, vader; ach! hoe heerlijk smaakt dat!" En daarbij bewoog 't kind den mond, alsof 't met welbehagen iets at.

Juist riep de nachtwacht twee uur en zong toen:

Wien thans de smart niet slapen doet,
Dien dale troost in 't bang gemoed!
Wie nu nog om zijne armoê schreit,
Houd dien, o God een vriend bereid!

„Heilige God!" riep Jeremias, op 't diepst geschokt naar 't venster vliegende „waardoor heb ik verdiend, dat gij mijn arm kind versmachten laat! O, zend mij troost, opdat ik niet onder mijne vertwijfeling bezwijke!"

Stil was en bleef het op 't kerkhof; slechts 't eentoonig getiktak der torenklok brak het zwaarmoedige zwijgen van den nacht af, en 't zwarte floers op Maria's grafheuvel fladderde lispelend in den zachten westewind.

Daar werd het Schwaler op eens zwart voor de oogen, en eene wereld met al haar last' woog hem loodzwaar op het hart.

Zonder te weten waarom, waggelde hij uit zijn huis naar een nabijzijnden vijver, welks somber diep water hem anders met ijzing vervulde.

Zijn verstand was omneveld, aan zijn kind zelfs dacht hij niet meer; de vijver was zijn eenige heldere gedachte.

Aan den oever er van gekomen, staarde hij gedachteloos over de spieggelgladde oppervlakte die honderdmaal den dood in haren geheimzinnigen schoot verborg. Toen drukte hij de oogen toe en trad met vaste schreden op het sombere ijzingwekkende element toe.

Reeds kraken de schelpen aan den lagen oever den ongelukkige onder de voeten; daar grijpt hem iets aan 't been. Met schrik uit zijn rampzalige droomerij ontwaakt, blikt Jeremias om, en zie! daar is zijn trouwe Spits, dien hij eerst voor een paar dagen, wegens gebrek aan voeder, aan een boer van 't nabij gelegen dorpje had moeten weggeven.

Verheugd, zijn meester weêr te zien, kwispelde 't goede dier met den staart en sprong luidblaffend tegen hem op, alsof het wist, wat gevaar den ongelukkige Jeremias bedreigd had.

Schwaler keerde, als uit een droom ontwaakt, met zijn trouwen vooruitspringende Spits naar huis terug, schoon nog in dezelfde stompe, dommelige bewusteloosheid, waarin hij zijne woning had verlaten.

Toen hij voor zijne opene huisdeur aankwam, stond hem op eens zijn onzalig voornemen duidelijk voor den geest. Op de knieën dankte hij den Almagtige voor zijne wonderbare redding. Toen leide hij zich, door het gebed versterkt; naast zijn rustig sluimerenden Frits en sliep weldra in; de trouwe hond had zijn oud plaatsje voor de huisdeur weêr ingenomen en blafte vrolijk tegen de het kransje verlatende geestelijken.

Den volgende dag kwam de vriendelijke schoolopziener den armen Jeremias bekend maken, dat hij beroepen was naar de vakante school te Schönheim.

VENDUTIE.

In plaats van *Donderdag den 30sten December*, zal op *Vrijdag den 31sten December* 1858, ten 12 uur, 's middags, ter plaatse aan de *Kaliemaas*, door de ondergeteekenden op publieke vendutie worden verkocht, het hun in eigendom toebehoorend ERF, en de daarop staande STEENEN met PANNEN GEDEKTE PAKHUIZEN, GEBOUWEN en LOODSEN, te weten.
1 Pakhuis lang 144 Eng. voeten, breed 30 Eng. voet.
1 „ „ „ „ „ „ 103 „ „
1 „ „ „ „ „ „ 26 „ „
1 „ platdak lang 135 Eng. voeten, breed 65 Eng. voeten.
1 Pakhuismeesterswoning lang 70 Eng. voeten breed 50 Eng. voeten.
met de daaraan belendende loodsen, alles gelegen aan de Westzijde van de *Kaliemaas* alhier.

SOERABAYA, ADAM & CO.
16 *December* 1858. (1307)

VENDUTIE.

Op Vrijdag den 31sten December

Zullen aan de FABRIEK VOOR DE MARINE EN HET STOOMWEZEN openbaar worden verkocht, de aldaar te bezigtigen overtollige en onbruikbare MATERIALEN, GEREEDSCHAPPEN enz. van den inventaris, waaronder OUD YZER, ROOD BLADKOPER en VIJLEN.

De Direkteur der Fabriek,
(1274) D. L. WOLFSON.

VENDUTIE WEGENS VERTREK.

Na afloop der Vendutie aan het Marine Departement,
Op Vrijdag den 31 December a. s.
Ten huize van den Luitenant JACQUIER DE LOMPRET, *Kaliesossok No.* 2.
DOOR
L. W. VAN DER ZWAAN & CO.
van diverse MEUBELAIRE GOEDEREN als: TAFELS, STOELEN, LEDIKANTEN, HANGEN STAANDE LAMPEN, en hetgeen verder te voorschijn zal worden gebragt. (1333)

AANBESTEDING.

Op Zaturdag den 8sten Januarij, 1859 des voormiddags ten 9 ure, zal ten kantore van den Hoofd-ingenieur, chef der 4e waterstaats afdeeling in het openbaar worden uitbesteed den overvoer van zes honderd duizend stuks metselsteenen van Soerabaya naar Banda.
De voorwaarden liggen ter lezing ten kantore voornoemd.

De Hoofd-Ingenieur, Chef der 4e Waterstaatsafdeeling.
Bij verhindering.
De Ingenieur 2e klasse bij s'lands
SOERABAYA, *Burgerlijke openbare werken,*
16 *Dec.* 1859. (1319) H. A. VAN ROSSEM.

VERTREK VAN STOOMSCHEPEN.

DE STOOMBOOT *KONINGIN DER NEDERLANDEN*,

KAPITEIN E. LEWIS.

Zal op *Zaturdag den 1sten Januarij* 1859, naar SINGAPORE via SAMARANG en BATAVIA vertrekken. Voor vracht en passage adresseere men zich bij

De Agenten,
(1330) FRASER EATON & CO.

VERTREK VAN SCHEPEN.

VRACHT EN PASSAGE NAAR NEDERLAND

Wordt aangeboden met het voor den overvoer van passagiers zoo gunstig bekend snelzeilend schip
PROVINCIE DRENTHE,
kapt. H. BECKERING.
Nadere informatie bij
De Agenten,
(1349) SCHIMMELPENNINCK & CO.

VOOR PASSAGE NAAR NEDERLAND

Wordt aangeboden het daarvoor speciaal ingerigte schip
LAURA EN ADELE,
kapt. H. F. C. L. VAN NOËL, zullende vermoedelijk in den loop van Januarij vertrekken.

Voor nadere informatien gelieve men zich te vervoegen bij den Gezagvoerder in het *Marine Hotel*, of bij

De Agenten,
(1348) B. J. VAN ECK & CO.

DR. ORNER.

Zal na ultimo December 1858 **geene geneeskundige Praktijk** meer uitoefenen. (1351)

Uitmuntende gelegenheid voor KOST EN INWONING. Adres, uitgevers van dit blad. (1337)

De ondergeteekende, door koop eigenaar geworden zijnde van de **WAGENVERHUURDERIJ,** gelegen in de *Kaliesossok No.* 3 (*Pesapen*), neemt de vrijheid zich minzaam in de gunst van het geëerde publiek aan te bevelen; beloovende verders eene prompte bediening.

(1335) J. H. VON HEBEL.

De ondergeteekende recommandeert zich beleefdelijk tot HET HOUDEN VAN VENDUTIEN EN HET TAXEREN VAN LOSSE GOEDEREN.

(1339) GUSTAV BEHREND.

TEEKEN-CURSUS.

Bij voldoende deelname biedt zich gelegenheid aan tot de oprigting van eene **Teeken Cursus,** waarbij het teekenen van *landkaarten, bouwkundige ontwerpen, fortificatieteekeningen* enz. zullen worden onderwezen. Inclinerenden gelieven zich sub Lett. M. te melden aan

(1336) E. FUHRI & CO.

ƒ 3000.—

IN LEEN te bekomen, tegen ¾ percent 's maands, onder borgstelling, dan wel onder hijpothekair verband, bij

(1338) DE WED. DE PREZ.

TE KOOP OF TE HUUR.

UITMUNTENDE SOLIEDE REISWAGENS.

(1352) BIJ LEDEBOER & CO.

TE HUUR MET PRIMO JANUARIJ.

EEN HUIS in de *Gatottan*, te bevragen in de **Allemansgading.** (1342)

UIT DE HAND TE KOOP,

EEN BRUIN RIJPAARD met vier witte voeten, hoog 4 voet 2½ duim.
TWEE GOED GEDRESSEERDE BENDIEPAARDEN.

Te bevragen bij
(1341) **COHEN.**
Embong Malang.

VOOR 1859,

INDISCHE ZAK-ALMANAKKEN,

HOLLANDSCHE, FRANSCHE EN INDISCHE

KANTOOR ALMANAKKEN,

waaronder fraai GEILLUSTREERDE, bij
(1343) **GEBR. GIMBERG.**

LORGNON LONGUE VUE

DIT

LONGUE VUE NAPOLEON,

tegen verminderden prijs verkrijgbaar, bij
(1347) E. FUHRI & CO.

PUIKE MADERA,

ad. ƒ 40.— het douzijn.
(1346) **GEBR. VAN DELDEN.**

BOEKHANDEL E. FUHRI & CO.

PAS ONTVANGEN:
EENE UITGEBREIDE COLLECTIE VAN DE NIEUWSTE FRANSCHE ROMANS, *goedkoope uitgave.* (1304)

GEZOUTEN VLEESCH

à 40 duiten per pond.
(1350) Bij HAMMELBURG.

237ste STAATS-LOTERIJ.

Per laatst aangekomen mail de loten voor bovenstaande Loterij ontvangen zijnde, heeft de verzending aan H. H. Requiranten, die vooraf het geldswaardig bedrag ter onzer beschikking hadden gesteld, plaats gehad., terwijl nog enkele Nummers bij ons beschikbaar overblijven, tegen de volgende prijzen, als:

één heel lot. . . . . . ƒ 100.
een half „ . . . . . „ 50.
een vijfde „ . . . . . „ 20.
een tiende „ . . . . . „ 10.

De trekkingen dezer loterij, zijn in Nederland bepaald als volgt:
voor de eerste klasse 8, 9, 10 en 11 November.
„ „ tweede „ 22, 23, 24 en 25 „
„ „ derde „ 6, 7, 8 en 9 December.
„ „ vierde „ 20, 21, 22 en 23 „
en „ vijfde „ 3, 4, 5, 6, 11, 12, 13, 14, 18, 19, 20, 21, 25, 26, 27 en 28 Januarij, terwijl de 100 laatste nummers op Zaturdag den 29 Januarij zullen getrokken worden.

Geene verzending van loten kan plaats vinden zoo niet vooraf het geldswaardig bedrag ter onzer beschikking wordt gesteld.

SOERABAYA, E. FUHRI & CO.
13 *December* 1858. (1275)

HOLLOWAY PILLEN EN ZALF,

BEHOOREN NIET TOT EENIGE BIJZONDERE OF UITSLUITENDE KLASSE VAN MEDICIJNEN.

Zij schijnen de fijnste geneeskundige eigenschappen van al de voornaamste geneesmiddelen in zich te bevatten Zoo schijnt de Zalf in gevallen van huidziekten niet slechts de uitwendige ontsteking tegen te gaan, maar ook door te dringen tot diep in het gestel waar het tot het laatste vonkje van het koortsvuur uitdooft, de bloedsomloop verlevendigt en de sappen zuivert, die het vleesch de klieren en de huid doorloopen. In de meeste gevallen, zoo als men ons berigt, wordt de werking der Zalf verhoogd door de medewerking van eene naar gelang van omstandigheden te regelen dosis der Pillen.

Verkrijgbaar à Contant bij E. FUHRI & Co, te *Soerabaya*, tot de ondervolgende prijzen: (1151)
DOOZEN PILLEN van ƒ 1 .— ƒ 3.— en ƒ 5.—
POTTEN ZALF . „ „ 1 .— „ 3.— en „ 5.—

JONGENS WEEZEN-INRIGTING TE SOERABAYA.

Bedrag der inschrijvingen tot en met den 13den December 1858.

GULDENS EN CENTEN.

WAAR INGESCHREVEN.	In Eens.								's Jaars.				
	VAN 2000	VAN 1000	VAN 500	VAN 100 TOT 500	VAN MINDER DAN 100		TOTAAL.		VOOR A.		VOOR B.		TOTAAL.
Transport . .	4000	4000	12000	12475	4289	50	36764	50	2341	50	15673	50	18015
BATAVIA . . .	„	„	„	100	„		100		„		„		„
SAMARANG . .	„	„	„	300	80		380		80		180		260
SOERABAYA . .	„	„	„	100	„		100		„		„		„
MADURA . . .	„	„	„	„	25		25		72		72		144
BANKA . . .	„	„	„	„	125		125		„		35		35
HET LEGER . .	„	„	„	„	298	50	298	50	46		248		291
TOTAAL. . .	4000	4000	12000	12975	4818		37793		2539	50	16208	50	18748

SOERABAYA, *den 13den December* 1858. J. C. REIJNST.

SOERABAYA, *den* **30sten December 1858.**

Het Hoog Geregtshof van Nederlandsch Indie heeft, regtsprekende in revisie, bekrachtigd het vonnis van den Raad van justitie alhier, waarbij de inlanders Oemar, Daeng Mangerang, Semanah en Inalla Oewa Soenie zijn veroordeeld tot de doodstraf, ter zake van moord en poging tot brandstichting, op zee gepleegd, bij het afloopen van den kotter *Srie Bakong*, (zie onze Nummers van 21 en 25

October ll. No. 84 en 85.) zoomede het vonnis van den Raad van justitie alhier, waarbij de doodstraf is uitgesproken tegen de Javanen Setro Wono en Raden Rono Depoero, gewezen Wedono van het district Gending, residentie Probolingo (zie ons Nummer van 27 September ll. No. 77.)

BATAVIA 25 December. Gisteren nacht, ongeveer te drie uren, is er in de stad brand ontstaan bij de steenkolenmagazijnen van den heer W. Cores de Vries, waardoor eene loods in de asch is gelegd. Door spoedig aangebragte hulp was men het vuur meester, voordat de vlam zich aan de steenkolen kon meêdeelen.

— Naar wij vernemen, zijn de drie compagnien van het 7de bataillon infanterie, welke onder de bevelen van den luitenant- kolonel Happé, als voorzorgsmaatregel tegen de gevreesde rustverstoring in het Cheribonsche en Krawangsche, sedert den 22sten November jl; te Soebang hadden post gevat, den 10den dezer overland naar Meester Cornelis teruggemarcheerd en aldaar in den morgen van den 20sten jl. aangekomen.

Op eenigen afstand van Meester-Cornelis, kwam de Majoor Jalink, met het 11de bataillon en de overige drie compagnien van het 7de bataillon, den terugkeerenden te gemoet.

Te Poerwakarta, Krawang en Bekassi is rustdag gehouden.

Deze troepen waren, toen zij in den nacht van den 18den November jl., omstreeks 2 uren, onverwacht bevel tot marcheren ontvingen, gedeeltelijk te Weltevreden en Meester Cornelis in garnizoen; niet van velduitrusting voorzien, moest deze des nachts nog uitgereikt en verpakt worden. Niet te min marcheerden de troepen, ingevolge bekomen last, des morgens om 6 uren van Weltevreden naar Batavia af en embarkeerden aan boord van Z. M. stoomschip *Gedeh*, kapitein ter zee Staring. Tegen 12 uren des nachts lag men op de reede van Pamanoekan voor anker; des morgens van den 19den werd gedebarkeerd, de Pamanoekan rivier opgeroeid en, om 1 uur des middags stonden de troepen te Pamanoekan aan wal.

Den 24sten marcheerden zij door Kamarang naar Soebang.

Algemeen hoort men met allen lof gewagen over de wijze, waarop voor de troepen, zoowel gedurende hun verblijf op de vrije landen Pamanoekan en Tjiassem, als van wege het civiel bestuur, gedurende hunnen marsch door het Krawangsche en het Zuid- en Oosterkwartier der Bataviasche Ommelanden, is gezorgd geworden, en van de belangstelling welke hun ten deel viel.

De voorbeeldige spoed, waarmede is gehandeld, het goede gedrag der troepen en de strenge krijgstucht en orde onder dezelve, te meer noodig in streken, waar hunne tegenwoordigheid eene buitengewone verschijning was, heeft den gewenschen indruk op de bevolking gemaakt.

Een twaalftal ligte zieken, dat den marsch overland niet konde volgen, is van Panaroekan met scheepsgelegenheid naar Batavia overgevoerd; de overland marcherende kolonne had, bij aankomst te Bekassi, slechts één zieke.

Deze terugmarsch van over de 100 palen overland, en zulks in de westmoesson, in 8 marschdagen, met volle velduitrusting afgelegd, mag men tot de oefeningsmarschen „in uitgebreiden zin" rekenen.

Het toeval heeft gewild, dat juist weder troepen van hetzelfde bataillon-nommer, dat in 1852 den Chinezen te Krawang eene gevoelige les gaf, andermaal deze plaats doorkwamen, nadat zich aldaar sedert 26 jaren geene troepen hadden vertoond.

De expeditie tegen de Chinezen in het Krawangsche, onder den toenmaligen Majoor Michiels, was het eerste wapenfeit van het 7de bataillon infanterie, na zijne oprigting in 1830.

De gevoelige les, toen ontvangen, is bij de Chinezen aldaar nog niet vergeten; de Kolonel Commandant der 1ste militaire afdeeling, Kobold, maakte dezen togt bij het 7de bataillon, als eerste luitenant, mede.

BATAVIA. Den 6den dezer kwam alhier ter reede het Nederlandsch fregatschip *Amterdam*, gezagvoerder D. Herderschee, komende van Hongkong en naar Melbourne bestemd.

Den 27sten Julij van Hongkong vertrokken, had dit vaartuig bijna voortdurend met slecht weder te kampen en besloot ten laatste, na verlies van zeilen en rondhouten, te Batavia binnen te loopen, om de geledene schade te herstellen.

Genoemde gezagvoerder heeft alhier aangebragt twaalf personen, naar men verneemt, bewoners van het Wolia eiland. Deze lieden bestonden uit 10 mannen en 2 vrouwen en werden, op den 30sten October jl., door kapitein Herderschee, in den stillen Atlantischen oceaan, op 90 duitsche mijlen afstand van de Pellen-eilanden, aan boord van zijn bodem opgenomen.

Uit het Journaal van genoemden kapitein nemen wij het volgende dienaangaande over:

„In den namiddag van den 30sten October, zagen wij een zeil, zich voordoende als van een klein vaartuig te zijn en, 90 mijlen van het naaste land verwijderd zijnde, vooronderstelden wij, dat het eene boot van een verongelukt schip zonden wezen. Wij hielden op dit vaartuigje aan en bespeurden, dat het eene geheel reddelooze kano was. Wij wenkten den opvarenden naar ons toetekomen, lieten een tros zakken en maakten de kano achter ons schip vast. Daarin bevonden zich tien mannen en twee vrouwen, wien wij dadelijk eenig brood gaven, waar zij gulzig op aanvielen. Zij wenkten ons, of zij bij ons aan boord mogten overkomen en hun kano laten varen, hetgeen ik als mensch en christen niet mogt weigeren, daar de schepsels er geheel uitgeteerd en als geraamten uitzagen, en te meer daar de barometer en het luchtgestel er naar slecht weder uitzagen. Wij waren genoodzaakt, hen uit de kano te halen, daar het loopen hun, door zwakte, onmogelijk was. Hierop lieten wij de kano afdrijven en verzorgden de arme lieden op de best mogelijke wijze, terwijl wij eenparig besloten, de rations levensmiddelen te verminderen".

Tot zoo verre het Journaal. Wij kunnen er nog bijvoegen, dat de door hen gesprokene taal door niemand hier verstaan wordt en zij waarschijnlijk van het Wolia eiland afkomstig zijn. Het schijnt, dat zij van daar naar de Marianne of Caroline eilanden gezeild zijn om aldaar voedsel te vinden, welke togt jaarlijks door hen gemaakt wordt. Zij zetten alsdan hun zeil naar den stand der zon en komen doorgaande op de gewenschte plaats aan. De geredden schijnen door stroom of storm de eilanden te hebben gemist en moeten ruim honderd dagen in hun kano hebben rondgezworven. Zij zagen er allerellendigst uit: vol wonden en ongedierte.

Na aankomst alhier, zijn bijna allen ziek geworden; drie hunner zijn eergisteren overleden, zeven hunner liggen in het stadsverband en de twee overigen bevinden zich, in gezonden toestand, ten huize van den onderschout aan de werf. Door het plaatselijk bestuur is aan de regering voorgesteld, deze lieden, op de best mogelijke wijze, naar hunne geboorteplaats terug te zenden, na vooraf eenige noodzakelijke inkoopen voor hen te hebben gedaan.

Het Wolia eiland moet, volgens opgave van kapitein Herderschee, ten Noorden der Caroline of Marianne eilanden gelegen zijn, en, iets beneden deze, moet zich eene Engelsche bezitting bevinden. (*Java Bode.*)

BRITSCH INDIË.

Volgens de laatst ontvangen berigten is de staat van zaken in de oproerige provincien zeer bevredigend. — Een officiëel telegram van Allahabad, 11 November, bevat de tijding van de inname van het fort Samree in Oude, dat op den 9den November door den Chef de Brigade Eveleigh werd bemagtigd, met verlies van slechts twee dooden en een viertal gewonden. Verders is het fort Amathie door de Engelschen bezet, nadat de Sipoijs waren op de vlugt gedreven en een ongenoemd getal stukken benevens ammunitie hadden achtergelaten. Het fort was door Seikhs bezet, benevens drie compagnien van het vroeger ontwapende 54ste regiment en eenige cavallerie. — Geheel onverwacht echter werd deze vrij sterke bezetting op den vroegen ochtend van den 26sten October door de colonne onder Generaal Mitchell aangevallen, op de vlugt gejaagd en 9 mijlen ver achter nagezet. De colonne had 62 mijlen in 60 uren tijds afgelegd, en niettegenstaande van den vijand drie honderd het leven lieten was er aan de zijde der Engelschen geen enkel gedoodde of gekwetste.

Te Kooija was eene magt van 4000 rebellen gelegerd geweest, die zich in tamelijk onmagtigen toestand bevond, schraal rantsoen ontving en geene soldij. — Op nadering der Engelsche troepen staken zij Kooija in brand en trokken naar het Noordwesten. — Tantia Topee was de Nerenadda overgestoken, naar men meende, op weg naar Deccan. — Volgens de ontvangene berigten zouden de oproerlingen geen geschut meer hebben. — Generaal Mitchell zette zijne togt voort en bevond zich den 7den November te Hoshungabad, waar hij den chef de brigade Parer met onderhebbende magt op den 8sten verwachtte.

In het Chindwarreegebergte waren de opstandelingen den Luitenant Kerr te magtig, zoodat deze de vervolging heeft moeten opgeven. — Eene groote magt der rebellen stak nabij Chaijer de Nerbuda over en bevond zich op den 18 den October tusschen Julpiannar en Meleijland op weg naar Burkampore.

CHINA.

De Gouverneur van Hongkong is tot herstel van gezondheid op reis gegaan naar Manilla en Labuan, en heeft den last des bestuurs geworpen op de schouders van den luitenant Gouverneur, kolonel Caine. —

Lord Elgin heeft zich op een togtje begeven om de bevaarbaarheid der IJang Tse Kiang te toetsen en is daarbij vergezeld van eenen Mandarijn, die zijne Excellentie met dat doel is afgestaan door de keizerlijke commissarissen, Kweiliang en Hwashana, welke beide Heeren de terugkomst van den Engelschen plenipotentiaris te Shanghae zullen afwachten. De *North China Herald* van den 20sten November meldt dat de expeditie reeds 40 mijlen de rivier op was; dat de *Furious* en de *Retribution* aan den grond hadden gezeten en zich niet weder hebben kunnen vlot maken, dan door een deel van hun geschut enz. overboord te werpen, en dat de kanonneerboten der expeditie het goede vaarwater hadden gevonden. De uitslag van deze togt wordt algemeen met zeer veel belangstelling te gemoet gezien.

Het nieuwe tarief op de in en uitgaande regten werd den 24sten November door den Fransche plenipotentiaris geteekend en bevat van verscheidene artikelen eene zeer belangrijke vermindering bij de vroegere regten. — De groote vermindering die het regt op katoen heeft ondergaan wordt van zeer groot belang beschouwd.

ENGELAND.

De Atlantische telegraafkabel blijft altijd in denzelfden staat, en zijn er nog slechts weinigen over, die hoop voeden op de mogelijkheid van een herstel. —

De Directie is zeer geheim omtrent alles wat thans op den kabel betrekking heeft, doch uit het weinige dat men kan te weten komen zou het schijnen dat er wel seinen overkomen, doch zóó, dat slechts een zeer klein gedeelte er van verstaanbaar is. — Soms zijn de seinen duidelijk in den hoogsten graad, doch onverklaarbaar, het geen reeds tot het denkbeeld heeft geleid dat er eenige, tot heden nog onbekende, natuurlijke oorzaak zoude bestaan, die in het diepste der zee op de electrische stroom eenen tegenwerkenden invloed oefent. — Verscheidene zoogenaamde deskundigen hebben zich echter aangeboden het gebrek te herstellen en langs de thans liggende lijn te seinen. — De tegenwoordige maatschappij heeft eenige voorregten, die gedurende de eerstkomende 25 jaren uitsluitend aan dezelve verblijven, en het is geheel onbekend welke plannen dezelve heeft, betreffende eene overgave der lijn. ·

— In het jaar 1855 is bij het Engelsche ministerie van koophandel eene afdeeling voor de weêrkunde opgerigt, aan het hoofd waarvan de admiraal Fitzroy staat. Haar tweede rapport, den 22sten Junij jongstl. aan den Minister van koophandel gerigt, wordt door de *Times* medegedeeld. Uit hetzelve blijkt, dat door toedoen van het Engelsche gouvernement schikkingen zijn gemaakt om zoo veel mogelijk over de gansche aarde alle verschijnselen betreffende weer en wind, stroomen en dampkringsgesteldheid te doen waarnemen, en dat de alzoo verkregene waarnemingen aan het bovengemelde ministerie verzameld en bewerkt worden, ten einde allengs bouwstoffen te verkrijgen voor betere wind en stormkaarten en in het algemeen voor de kennis der wetten, welke de dampkringsverschijnselen regelen. Van meer dan zes honderd handelsvaartuigen en van vele oorlogsschepen, alsmede uit andere bronnen, zijn en worden nog aanhoudend waarnemingen ontvangen, welke eene duurzame waarde hebben, daar zij met zorg en met behulp van deugdelijke en beproefde instrumenten gedaan zijn. Alle Engelsche oorlogsschepen zijn thans, gelijk het verslag mededeelt, van de middelen voorzien om op zee bruikbare waarnemingen te doen. Ook wordt medegedeeld dat door toedoen des gouvernements, bij wijze van proefneming, arme visschers op sommige bloot liggende gedeelten der Engelsche kust in staat gesteld zijn om zich van weerglazen te bedienen. Tien stevige en duurzame barometers, zoo ingerigt, dat zij gemakkelijk kunnen worden waargenomen, zijn op arme visschersdorpen geplaatst, en tevens gedrukte handleidingen voor het gebruik derzelve onder de bevolking dier plaatsen verspreid. Vele rampen, waardoor de visschersbevolking van de Engelsche kusten in den laatsten tijd getroffen is, zouden, naar het rapport zegt, door het oordeelkundig gebruik van weêrglazen vermeden hebben kunnen worden. Aan het slot van het rapport wordt met erkentelijkheid melding gemaakt van hetgeen de vereenigde Staten, Nederland, Frankrijk, Spanje, Oostenrijk, Denemarken, Portugal, Duitschland en Rusland voor de weêrkunde doen.

FRANKRIJK.

Volgens het zeggen van de ijverige voorstanders van het plan zal met de doorgraving van het Suez-kanaal onverwijld worden aangevangen.— Zij, die tegen het ontwerp zijn, trachten de ondernemingszucht des heeren de Lesseps c. s. in een belagchelijk daglicht te stellen, en spreken over de onmogelijkheid van de noodige fondsen te kunnen magtig worden.— Dit laatste punt is eene groote geruststelling voor Engeland's dagbladschrijvers, die nu eenmaal als eene onomstootelijke waarheid hebben aangenomen dat alle groote ondernemingen door Engeland moeten worden tot stand gebragt — Dit denkbeeld is niet gegrond op eenig edel beginsel, als zoude Engeland meer energieke en bekwame menschen opleveren, die zulke zaken konden tot stand brengen, doch alleen dáárop dat Engeland meer geld, zou hebben: Orgueil d'epicier! De Franschen echter, die in de Middellandsche zee zich niet op onbekend terrein bevinden, beweren dat voor die onderneming de fondsen in Frankrijk zelve zullen worden gevonden.

— Eene gebeurtenis van genoegzaam gelijken aard als die met den jongen Mortara heeft dezer dagen in Frankrijk plaats gehad. De kinderen van een ongelukkigen Israëliet, ter dood veroor leeld wegens medepligtigheid aan den moord op Pechard gepleegd, werden in het weldadigheidsgesticht te Caen geplaatst en door de geestelijke zusters gecatechiseerd en gedoopt. De opperrabijn dit vernemende, bragt het feit ter kennis der overheid en verlangde, dat de kinderen van Gugenheim zouden worden ontslagen uit het gesticht en in een Israëlitisch huis geplaatst. De regering, aan welke de prefect van Calvados de zaak had onderworpen, beval dat aan het verlangen van den opperrabijn onmiddellijk zou worden gevolg gegeven, ofschoon de vader der kinderen door zijne veroordeeling alle regt op hen had verloren.

— Berigten uit Rome, per telegram ontvangen, melden uit eene goede bron, dat de Paus besloten heeft de bestaande bepalingen der kanonieke wetten, ten aanzien van den doop van Israëlitische kinderen, te wijzigen.

ZWITSERLAND.

Uit Bern wordt aan *l' Union Commerciale* gemeld, dat een Protestantsch Zwitsersch meisje, dat te Rome als bonne diende en eene betrekking had aangeknoopt met een Zwitser der Pausselijke garde, voor eenige dagen moeder is geworden van een kind, het welk twee priesters spoedig na de geboorte wilden doopen, en deswege vergunning vroegen aan de moeder. Deze weigerde eehter hare toestemming te geven, omdat zij die plegtigheid wilde doen vervullen door den Protestantschen geestelijke, die aan de Zwitsersche legatie verbonden is. Eenige dagen later werd het kind ziek, en de Priesters wendden zich toen andermaal tot de moeder, eerst met beden en vervolgens met bedreigingen, doch even vruchteloos. Toen werd de moeder door hen gewelddadiglijk weggevoerd en het kind gedoopt. De Zwitsersche regering moet voornemens zijn zich deze zaak ernstig aan te trekken.

WEST INDIË.

Nopens het springen van het buskruiddépôt te Havana, zijn thans eenige nadere bijzonderheden bekend geworden. Dit vreeselijk ongeluk had in den nacht van 29 September plaats. Met het dépôt van 150,000 ponden buskruid, dat in het tuighuis van Havana aanwezig was, zijn eenige honderde met schroot gevulde houwitsers, een groot aantal bommen, kogels en vuurpijlen in de lucht gevlogen, waardoor een ontzettende schok werd te weeg gebragt. Gedurende verscheidene oogenblikken dwarrelden de kogels met de duizende overblijfselen van de gebouwen en de verscheurde ledematen der ongelukkige slagtoffers van deze ramp, in de lucht rond, waarna zij op verbazend verren afstand neergeworpen werden. Men kan zich daarvan een denkbeeld vormen door het feit, dat de ontzielde ligchamen van drie koelies teruggevonden zijn in de onmiddelijke nabijheid van het fort Atares, dat een vierde uur van de plaats des ongeluks verwijderd ligt. Reeds heeft men 28 lijken onder de puinhoopen gevonden; het aantal gekwetsten bedroeg 105, waarvan reeds vier zijn overleden. De nieuwe suiker-entrepôts waren in de onmiddelijke nabijheid van het tuighuis opgebouwd; meer dan drie honderd arbeiders, voor het meerendeel koelies, waren in die entrepôts werkzaam op het oogenblik dat de ontploffing plaats had; van daar, dat het aantal gekwetsten zóó groot is. De wacht in het tuighuis was zestien man sterk; slecht vier daarvan zijn, zwaar gekwetst,

taat van 1814 niet noodig, dan waar die vermelding ten gevolge van veranderde toestanden of van bepaalde uitzonderingen vereischt werd. En nu moge Nederland zich de nederzetting van Britsche handelaren en zelfs hunne benoeming tot vasallen van Oostersche vorsten hebben laten welgevallen, Nederland kan, geloof ik, met regt tegen eene politieke Britsche vestiging op grond van letter en geest beide van het tractaat van 1824, en althans tegen zulke vestiging zonder voorafgaande regeling, bezwaar maken. Ik weet niet of belang zoodanige regeling veroorloven zou. Het geldt niet zoo zeer territoriaal bezit, het geld het vermijden van alle botsingen. En daartoe is het noodig, dat de Europesche mogenheden zich vrij en zonder aanraking met anderen, vooral met meer magtige Europesche mogendheden, binnen hare wederzijdsche koloniale bezittingen bewegen, en derhalve, dat de daartoe strekkende bepalingen van het tractaat van 1824 worden gehandhaafd."

(*Wordt vervolgd.*)

GEBOORTEN, HUWELIJKEN EN STERFGEVALLEN.

Bevallen:

A. Baronesse d' Ablaing van Giesenburg geb. d' Inio, D. Oenarang 12 Decemb.— L. M. Sijnja geb. Eekhout, Z. Riouw 11 Dec. De echtgenoote van A. A. Sluijter, D. Toeloong Agoong.— W. J. van Troostenburg de Bruijn geb. Ohl, Z. Rembang 7 Decemb.— J. M. Cordesius geb. Dornseiff, Z. Indramaijoe 12 Decemb.— De echtgenoote van J. Winter, Z. Batavia 18 Decemb.— B. van Delden geb. Brouwer, Z. Sourabaya.

Getrouwd:

C. Ravesteijn met W. J. Varkevisser, Batavia 22 December.

Overleden:

H. L. Rodenbroek, 65 j. Batavia 16 Dec.— H. Stratingh, 37 j. Salatiga 9 Dec.— J. F. Gijsbers, 32 j. Oenarang 11 Dec.— C. van Errelen, Djocjocarta 13 Dec.— D. P. de Haan, kapt. art. R. M. W. O. Payacombo 28 Nov.— M. C. W. L. Geselschap, geb. Holmberg de Beckfelt, 78 j. Batavia 15 Dec.— de wed. M. J. van Laren, geb van der Bank, 68 j. 's Gravenhage 3 Oct.— C. B. Koopman, Probolingo 23 Dec.— J. F. E. Kommissaris, 2 j. Malang 16 Dec.— Het dochtertje van J. J. Béar, 3 m. Sourabaya, 20 December.

VERTREKKENDE PERSONEN.

F. W. F. Scholl.— P. J. Dumoulin en familie.— Ridmeester H. van Barneveld — L. Grégoire.— J. S. Westerman en echtgenoote.— Mevrouw de weduwe M. S. Becker, geboren Bruckner en familie.

SCHEEPSBERIGTEN.

Aangekomen Schepen te Soerabaya.

Datum		*Vlag*	*Namen der Schepen*	*Gezagvoerders*	*Van*
December	24	Nederl. Ind.	Banel Gair.	Said Aloei Segaf.	Batavia.
id	—	Deensche	Hindostan.	H. Bendiken.	id.
id	25	Z. M.	Stoomschip Ardjoeno.	Kapt. luit.-ter-zee J. A. K. v. Hasselt.	Boleleng.
id	—	id	Rembang.	Luit.-ter-zee 1 kl. C. A. L. H. Baron van Heeckeren.	Batavia.
id	—	Nederlandsche	Pictura.	W. Vogel.	Kema.
id	26	Balische	Ardjoeno.	Sariedjo.	Balie (Badong).
id	27	Nederl. Ind.	Stoomschip Padang.	B. J. Schipper.	Makassar.
id	—	id id	Fathool Moebarak.	Said Sech bin Hoesin Asegaf.	Samarang.
id	—	id id	Bingseeng.	Sariman.	Balie (Badong).
id	28	id id	Oosterling.	J. H. Walter.	Batavia.
id	—	Nederlandsche	Laura en Adele.	H. F. C. L. Noël.	id.
id	—	Nederl. Ind.	Mastora.	Abdul Rahiem.	Samarang.
id	—	Nederlandsche	Provincie Drenthe.	H. Beckering.	Batavia.
id	—	id	Wildeman.	J. A. Droest.	id.
id	—	Nederl. Ind.	Stoomschip Koningin d. Nederlanden.	E. Lewis.	id.
id	29	Nederlandsche	IJssel.	C. Marschalk.	Probolingo.
id	—	Z. M.	Korvet Princes Amelia.	Kapt. luit.-ter-zee A. D. S. Clarkson.	Balie Boleleng.

Vertrokken Schepen van Soerabaya.

Datum		*Vlag*	*Namen der Schepen*	*Gezagvoerders*	*Naar*
December	24	Z. M.	Stoomkorvet Princes Amelia.	Kapt. luit.-ter-zee A. D. S. Clarkson.	Koersstellende om de Oost.
id	—	Balische	Pinang.	Ong Kaij.	Balie (Badong).
id	25	Fransche	Le Prophete.	F. E. Guerin.	Frankrijk.
id	—	Nederl. Ind.	So-Ookdin.	Said Mohamat bin Oesman bin Kasim.	Banjarmassing.
id	—	Nederlandsche	Koning Willem III.	H. H. Zeijlstra.	Nederl. via Pasoeroean.
id	27	Nederl. Ind.	Rachmanie.	Marzoek Osman.	Grissee.
id	—	id. id.	Little Tot.	Katjoong.	Pasoeroean.
id	28	Nederlandsche	S. van Heel	D. H. Dietz.	Nederl. via Pasoeroean.
id	29	Hannoversche	Munster.	G. Kok.	Falmout.
id	—	Nederl. Ind.	Fathal Hair.	Said Abd. bin Said Baladran.	Sumanap.
id	—	Z. M.	Stoomschip Ardjoeno.	Kapt. luit.-ter-zee J. A. K. van Hasselt.	Koersstellende om de Oost.

In lading liggende Schepen te Soerabaya.

Vlag.	*Namen der Schepen*	*Gezagvoerders*	*Bestemming*	*Agenten*
Nederlandsche	Stad Schiedam.	T. Wulp.	Onbepaald.	Fraser Eaton & Co.
id.	Beatrix.	Van der Wijck.	„	„ „ „ „
id.	Louise Jacoba Johanna.	Baumgarten.	in Reparatie.	„ „ „ „
id.	Elisabeth.	Veenstra.	Onbepaald.	„ „ „ „
id.	Drie Vrienden.	L. P. Andersson.	„	„ „ „ „
Engelsche	Sijdney.	Grant.	in lossing.	„ „ „ „
id.	Lismoijne.	Dempster.	Onbepaald.	„ „ „ „
Fransche	La Ville de Paris.	Mariller.	Frankrijk.	„ „ „ „
Zweedsche	Daniel Elfstrand Persson.	H. Wahlman.	Nederland.	„ „ „ „
Nederlandsche	Gerardus Jacobus.	Kilian.	„	„ „ „ „
Nederlandsche	Jacob.	Börger.	Onbepaald.	Wm. Mathieu & Co.
Deensche	Hindostan.	Bendiken.	Cowes.	„ „ „ „
Nederlandsche	Jan Schouten.	Coening Meijer.	Onbepaald.	Schimmelpenninck & Co.
id.	Yssel.	Maarschalk.	„	„ „ „
id.	Zaanstroom.	Schaap.	„	„ „ „
id.	Prins Fredrik der Nederlanden.	De Witt.	„	„ „ „
id.	Oost India Pakket.	Postma.	Nederland.	„ „ „
id.	Provincie Drenthe.	Beckering.	Nederland.	„ „ „
id.	Wildeman.	Droest.	„	„ „ „
id.	Everdina Elisabeth.	Tonjes.	Onbepaald.	Ruyl Cramer & Co.
id.	Laurens Koster.	Koenen.	„	„ „ „ „
id.	Kinderdijk.	Zwanenberg.	„	„ „ „ „
id.	Jonge Jan.	Pheiffer.	in Reparatie.	J. F. van Leeuwen & Co.
id.	Eersteling.	Mann.	Onbepaald.	„ „ „ „ „ „
id.	Anna.	Dabroek.	Nederland.	„ „ „ „ „ „
id.	Arij Scheffer.	Kunst.	Onbepaald.	„ „ „ „ „ „
id.	Delftshaven.	Schaap qq	Onbepaald.	B. Kopersmit & Co.
Nederl. ind.	Stoomschip Macasser.	Smith.	„	„ „ „ „
„ „	id. Ambon.	Hugenholtz.	„	„ „ „ „
„ „	id. Padang.	Schipper.	Moluccos.	„ „ „ „
Nederlandsche	Pictura.	Vogel.	„	„ „ „ „
„	Baltimore.	Brakke.	Onbepaald.	„ „ „ „
„	Louise	Buys.	„	„ „ „ „
Engelsche	Anne Forster.	Clarke.	Engeland.	McMillan Marten & Co.
„	Princess.	G Sargent	„	„ „ „ „
Nederlandsche	Louise Antoinette.	McKenzie.	Onbepaald.	Adam & Co.
Engelsche	Sophia Fraser.	Wilson.	Singapore.	„ „ „
Ned ind.	Fearnot.	McKenzie.	Onbepaald.	„ „ „
Engelsche	Scotch Lassie.	Crawfurd.	„	„ „ „
Nederlandsche	Senior.	K. L. Swart.	Nederland.	B. J. van Eck & Co.
„	Johannes Albertus.	P. L. Londt.	Onbepaald.	„ „ „ „ „ „
„	Laura en Adele.	Noël.	Nederland.	„ „ „ „ „ „

Aangekomen Passagiers.

Met de Nederl. Ind. bark *Banel Gair*. 31 hadjies en 9 Arabieren. Met het Deensche schip *Hindostan*, de heeren Ross en C. Lange en familie. — Met Z. M. stoomschip *Ardjoeno*, Z. M. troepen. — Met de Nederl. bark *Pictura*, bannelingen. — Met het Nederl. Ind. stoomschip *Padang*, majoor Schneider en fam., de heeren Mr. van Slingerland en fam., Oosterzee en fam., van der Horst, Ploegman en fam., van Roijer, 4 officieren, Z. M. troepen en bannelingen. — Met het Ned. Ind. stoomschip *Koningin der Nederlanden*, de heeren H. Smeding, J. H. Munster, G. C. Bohl, Brodhaag, G. Foellor, J. Kruist, Antem, mevr. Mekern en mevr. Bangert, Z. M. troepen en bannelingen. — Met Z. M. schroef Korvet *Princes Amalia*, Z. M. troepen.

SCHEPEN LIGGENDE TER REEDE.

Z. M. wachtschip Batavia; het stoomschip Medusa en de schoenerbrik Rembang; de schepen Zaanstroom, Djoedool Moebarak, de Stad Schiedam, Oost India Pakket, Alfulck, Prins Frederik der Nederlanden, Princess, Daniel Elfstrand Persson, Ville de Paris, Gerardus Jacobus, Arij Scheffer, Louise, Anna, Hindostan en Fatool Moebarak; de stoomschepen Makasser, Ambon, Padang en Koningin der Nederlanden; de barken Fathal Ma-ïn, Saijan Maskoor, Jan Schouten, Jacob, Beatrix, Salma, Drie Vrienden, Delftshaven, Louise Antoinette, Louisa Jacoba Johanna, Everdina Elisabeth, Elizabeth, El Masshoor, Fathool Joesoer, Kattroon Nieda, Adolf van Nassau, Joedool Barie, Sijdneij, Lismoijne, Soedul Gair, Baltimore, Bacht Mastora, Eersteling, Kas Balhair, Naim Balgijer, Djoedoel Karim, Fathool Manan, Salma Banjarmaas, Senior, Abool Hasim, Laurens Koster, Jonkh. Mr. van de Wall van Puttershoek, Kinderdijk, Banel Gair, Pictura, Oosterling, Laura en Adele, Provincie Drenthe, Wildeman en Yssel; de brikken Sophia Fraser, Johannes Albertus, Soedoel Barie, Marzoek, So-Ootdin en Rachmanie; de schoeners Sarie Tengaroong, Hoseeng, Fearnot, Almok Tasam, Komeij, Bientang Tjaigoan, Berkatool Adjelan, Bilmadjiet, Scotch Lassie, Doris en Fathal Hair; de kotter Tedok.

Aan- en Uitvoer te Soerabaija van den 24sten tot en met den 29sten December 1858.

AANVOER.

Van Balie per de Ned. Ind. schoener *Ardjoeno*, gezagv. Sariedjo. agent Gezagvoerder.

150 picols klapper-olie, 56 picols kedelee pitten, 150 picols ketan rijst, 16 picols koffij en kleinigheden, Gezagvoerder.

Van Batavia per het Nederl. Ind. schip *Banel Gair*, gezagv. Said Alwie Segaf, agent Gezagvoerder.

8100 stuks vloersteenen, 60 picols zweedsch ijzer, 12 picols dammar, 90 collies manufacturen, koopmanschappen en kleinigheden, diversen Arabieren.

Van Moluccos per het Ned. Ind. stoomschip *Padang*, gezagv. B. J Schipper, agenten B. Kopersmit & Co.

$2^{40}/_{100}$ picols was, 9 kisten onbekend, Nash; $132^{92}/_{100}$ picols noten, W. W. Cook & Co; 9 kisten rhijn-wijn, P. Kervel & Co; 6 paarden, van der Wal; 2 kisten onbekend, Ruyl Cramer & Co; $227^{42}/_{100}$ picols was, diverse Arabieren & Chinezen.

Van Samarang per het Nederl. Ind. schip *Oosterling*, gezagv. J. H. Walter. agent N. H. M.

40 vaatjes comp. spijkers, 2 kisten boeken, N. H. M.; en eenige goederen bestemd voor Macassar.

Van Samarang per de Nederl. Ind. bark *Fathool Moebarak*, gezagv. Said Sech bin Hoesien Segaf, agent Gezagvoerder.

36 zakken kruidnagelen, 20 vaatjes rattenkruid en kleinigheden, Sech Mohamat Asbidie.

Van Balie per de Nederl. Ind. schoener *Binsing*, gezagv. Pa Salieman, agent Ko Ohwan.

185 picols klapper-olie, 100 stuks koehuiden, 12 picols corianderzaad 13 picols koffij en kleinigheden, Ko Ohwan.

Van Samarang per het Nederl. schip *Laura en Adele*, gezagv. H. van Noel, agenten B. J. van Eck & Co.

40 collis diverse koopmanschappen, Order.

Van Samarang par de Nederl. Ind. schoener *Mastora*, gezagv. Abdul Sahim, agent Gezagvoerder.

2 kisten batik kain, P. Kervel & Co; 10 picols benzoin, 1400 stuks zilveren guldens, 13 collis manufacturen en kleinigheden, diverse personen.

UITVOER.

Naar Nederland per het Nederl. schip *Walvisch*, gezagv. Thomas Schut.

$5000^{35}/_{100}$ picols suiker, $909^{54}/_{100}$ picols rotting, 2377 stuks koe en buffelhuiden, $40^{16}/_{100}$ picols tabakbladeren, Fraser Eaton & Co; $5002^{22}/_{100}$ picols suiker, $214^{81}/_{100}$ picols tabakbladeren, Schimmelpenninck & Co; 92 picols tabakbladeren, P. Kervel en Co; 4 vaten meel, 4 vaten vleesch, Kuiper.

Naar Nederland per het Nederl. schip *Nieuw Holland*, gezagv. L. Tuk.

$7001^{14}/_{100}$ picols suiker, 265 picols koffij, 1024 balen tabak bladeren, 182 picols koffij, $214^{44}/_{100}$ picols koffij, B. Kopersmit en Co; 1328 stuks koe en buffelhuiden, $2^{64}/_{100}$ picols koestaarten, $71^{40}/_{100}$ picols cassia fustula, $1001^{70}/_{100}$ picols suiker, 2714 stuks koe en buffelhuiden, Major Matzen & Co.

Naar Nederland via Pasoeroean per het Nederl. schip *S. van Heel*, gezagv. D. H. Dietz.

20 picols rotting, 99 vaten foelie, 154 vaten noten, N. H. M.

Marktprijzen.

Suiker N°. 16 per picol ƒ 18.—
Koffij Nominaal.
Rijst (carga) per kojang. ƒ 115 à ƒ 125.—
Id. (witte) „ „ ƒ 145 à ƒ 150.—
Koehuiden per 100 st. ƒ 250 à ƒ 400.—
Arak per legger. ƒ 50.—
Olie (Klapper) ƒ 17.—
Olie (Katjang)
Kadjang Matten
Rotting ƒ 8 à ƒ $8\frac{1}{2}$.—
Wisselkoers 102 à 103%.

PROTESTANTSCHE EEREDIENST.

Vrijdag den 31sten December 1858.
Sluiting des jaars.
's avonds ten half zeven ure.
Ds. MOUNIER.

Zondag den 2den Januarij 1859.
's morgens ten half negen ure.
Doopsbediening.
Ds. SCHIFF.

ROOMSCH KATHOLIEKE EEREDIENST.

Vrijdag den 31sten December 1858.
Einde van het Jubilé.
des avonds ten half zeven ure, Lof.

Zaturdag den 1sten Januarij 1859.
Feestdag der besnijdenis O. H. J. Chr.
des morgens ten half negen ure.

Zondag den 2den Januarij 1859.
des morgens ten half negen ure.

De inteekening in Nederland kan geschieden bij M. Wijt & Z. te *Rotterdam*, bij L. van Bakkenes & Co te *Amsterdam* en W. J. van Haren Noman te *Leiden*.

GEDRUKT BIJ E. FUHRI & CO TE SOERABAYA.

nog in leven. De maar al te gegronde vrees bestaat, dat men ook in de haven nog lijken zal vinden van lieden, die daarin door de ontploffing zijn gevallen. De schepen in de haven hebben weinig of niets geleden. De twintig gebouwen, die tot suiker-entrepôt dienden, zijn totaal vernield en leveren voor het oog niet meer op dan een even reusachtige als vormlooze puinhoop. De schok heeft ook zulke verwoestingen in de gazfabriek aangerigt, dat drie maanden noodig geacht worden om de schade te herstellen, zullende dus de stad in al dien tijd van gazlicht verstoken zijn. Bijna al de huizen der wijk, waarin het ongeval plaats had, zijn in meerdere of mindere mate beschadigd; sommigen zijn geheel ingestort. De kapitein-generaal Concha was een der eersten, die op de plaats van het ongeluk tegenwoordig was; hij bestuurde persoonlijk de middelen, die aangewend werden om zoo veel mogelijk hulp aan te brengen, en nam voorts op staanden voet maatregelen tot beveiliging der ingezetenen, daar de stad door de beschadiging der gazfabriek geheel in duisternis gehuld was; men organiseerde derhalve eene voorloopige verlichting, en zond patrouilles door alle straten, waardoor men er in slaagde de boosdoeners in bedwang te houden, die anders gewis van de duisternis partij hadden weten te trekken.

NEDERLAND EN ZIJNE REGTEN IN INDIE.

Vervolg.

Wanneer men het verdrag van 1824 onpartijdiglijk na leest en in verband beschouwt met de daarbij gevoegde nota's van beide zijden, dan zal men overtuigd worden, dat het niet zoo voordeelig voor Nederland was als dit regt had, na het verdrag van 1814, te hopen; maar men dacht veel gewonnen te hebben, wanneer men eene goede afbakening van grenzen had tot stand gebragt, wederkeerigheid van handel bedongen en wanneer men behoedzaam al de noodige maatregelen had genomen, om nieuw geschil en regtsverkrachting te voorkomen. Men had destijds, wat de kwestie van grondgebied betrof, inzonderheid ten doel, dat geene veroveringen konden worden gemaakt, waardoor de andere partij van den handel zou kunnen worden uitgesloten. De regten van de nog overgebleven onafhankelijke Staten in den Archipel zouden geëerbiedigd blijven, zonder dat hieruit kan volgen, dat de Nederlandsche regering van de bevoegdheid zou hebben afgezien om hare regten en eer te handhaven, wanneer die mogten miskend worden. Wij zeggen dit al dadelijk, omdat Engelsche organen wel eens te zeer gedrukt hebben, op de plegtige ontkenning van de zijde des Nederlandschen gouvernements, „van eenig voornemen, om in den Oosterschen Archipel, hetzij naar staatkundige overmagt of naar uitsluitenden handel te streven." De eerbiediging van onafhankelijke staten, wij herhalen het, kan hier alleen het doel zijn geweest, en deze zijn van de Nederlandsche zijde geëerbiedigd. Er is naar geene uitsluitende suprematie gedongen, maar er is wel krijg gevoerd tegen inlandsche staten, als deze zich in vijandige houding tegen Nederland stelden of wanneer die gruwzamen zee- en menschenroof pleegden. Dan was het natuurlijk regt van Nederland, om daartegen op te komen, dan was het zelfs eene verpligting, ook krachtens het verdrag van 1824, dat de beteugeling van den zeeroof in de wateren van den Archipel gebiedend heeft voorgeschreven.

Wat het grondgebied betreft was het verdrag eene acte van ruiling en grensscheiding. Bij de artt. 8 en 10 stond Nederland aan Groot Brittannie af al zijne bezittingen op het vasteland van Azie en gaf het alle regten en privilegien op, welke het ter zake van die bezittingen kon eischen. Dienvolgens werden de stad en sterkte van Malacca met al hare onderhoorigheden aan Engeland overgedragen, onder belofte, dat Nederland in geen gedeelte van dat Schiereiland eenig etablissement zou mogen oprigten, noch eenig verdrag sluiten met de inlandsche vorsten of staten op dat Schiereiland gevestigd.

Engeland stond zijnerzijds af de factorie van het fort Marlborough en al zijne bezittingen op het eiland Sumatra, en beloofde op dat eiland geen Britsch etablissement te vestigen, noch eenig verdrag te sluiten met de inlandsche vorsten, hoofden of staten op dat eiland gevestigd.

Nederland zag bovendien af van alle vordering tegen de bezetting van het eiland Singapore door Britsche onderdanen, en Engeland zag evenzeer af van alle vordering tegen de bezetting van het eiland Billiton en onderhoorigheden, en verbond zich tevens geenerlei etablissement te vestigen op de Karimons eilanden of de eilanden Battam, Bintang, Lingin of eenige der eilanden bezuiden de straat van Singapore, en het zou geen verdrag met de hoofden van die eilanden mogen sluiten. (Artt. 11 en 12.)

Tot zoo ver leverde het verdrag geene duisterheid op, en met het oog op de bedoeling, dat nu voor altijd een einde aan geschillen over grensregeling zou zijn gemaakt, was men in Nederland niet minder dan in Engeland over die schikking te vreden. Men zal moeten toestemmen dat het voor Nederland een offer was zijne bezittingen op het vaste land van Indie af te staan; dat het een offer was van Malacca af te zien, dat de glorierijkste tijdperken der Nederlandsche Compagnie herinnerde; dat het een offer was van alle zoo regtmatige vorderingen op Singapore af te zien, dat een der toegangen tot den Archipel beheerscht; maar de zucht, om tot eene regeling te komen, om tot eene ontwikkeling van handel over en weder te geraken, deed over die offers henen stappen. En dat wij het gewigt van Singapore niet te klein schatten, bewijzen de woorden van den aanlegger van dat etablissement (Raffles), die het beschrijft als het Malta van deze wateren en uitroept: „Het doet ons beheerschen China en Japan, met Siam „en Cambodia, Cochin China, enz., om niets te zeggen „van de eilanden zelven" De verbazende ontwikkeling, die Singapore reeds sedert een ruim getal jaren verkregen heeft, en de rol die het in de jongste gebeurtenissen in de Chinesche Zeeën en bij den handel tot in Australie toe vervult, bewijzen voldoende, dat Raffles zich in den aanleg van dit punt niet vergist heeft; maar als men zijne brieven leest, zal men evenmin kunnen ontkennen, dat hij het bezet heeft uit eigene beweging en om aan Nederland, zoo als hij het uitdrukt, „een gevoeligen knak te geven." Toch gelooven wij, dat mannen als Falck, van Hogendorp en andere Nederlandsche staatslieden teregt liever behoedzaam ook dit offer bragten, omdat daartegenover stond het opgeven door de Engelschen van het eiland Billiton en de erkenning van het uitsluitend gezag der Nederlanders (behoudens het onafhankelijk gebied) op Sumatra. Door die schikking werd de Nederlandsche vaart tusschen Europa en Azie door Straat Sunda volkomen vrij, terwijl de Britsche vaart met Britsch Indie en China thans bepaaldelijk door Straat Malacca plaats greep.

Men trachtte blijkbaar door dit verdrag eene afscheiding te maken tusschen den staatkundigen kring van invloed en tevens den handel wederkeerig te bevorderen; er werd daarom zelfs bepaald, dat beide partijen in de verdragen, welke zij met de onafhankelijke inlandsche staten mogten aangaan, geene uitsluitende bepalingen ten opzigte van de andere partij zouden opnemen; en indien de schepen of onderdanen van een der beide partijen met hoogere regten dan die van de andere partij mogten getroffen worden, dan zou dat meerdere bedrag toch zoodanig beperkt zijn, dat de regten gematigd bleven.

De Heer Canning omschreef de bedoeling, waarmede het tractaat gesloten was, in zijne vroeger aangehaalde redevoering aldus: „de doeleinden, wier bereiking men bij het tractaat beoogde, waren: 1º. DE ERKENNING „DER BEGINSELEN VAN EEN VRIJEN HANDEL; 2º. HET VERWERVEN VAN SINGAPORE, en 3º. HET BEKOMEN DER NEDERLANDSCHE BEZITTINGEN OP HET VASTE LAND VAN INDIE, en bij gevolg het wegnemen van die aanleidingen van verbittering, *welke zoo lang bestaan hebben als de Nederland sche bezittingen* MET DE ONZE VERMENGD ZIJN GEWEEST. Al die doeleinden zijn door het tractaat verkregen. Tegenover al deze voordeelen hebben wij Benkoelen opgegeven en toegestemd in eene linie van demarcatie tusschen de Britsche en de Nederlandsche etablissementen. Het zal mij niet moeijelijk vallen het Huis te overtuigen, dat de afstand van Benkoelen niet als een zeer ernstig verlies voor Groot Brittannie kan worden beschouwd. Dat etablissement werd door de Oost-Indische Compagnie van zoo weinig waarde geacht, dat zij met der daad de vraag had opgeworpen, om het geheel te verlaten en zij heeft alleen besloten het te behouden, niet om het etablissement zelf, maar omdat het onzeker was aan wie het zou toevallen. De Britsche minister weidde in eenige bijzonderheden tot staving van zijne meening uit, en liet daarop volgen: „Daar het toch voorgesteld was en zeer wijsselijk naar mijn inzien, om Benkoelen geheel op te geven zonder eenige vergoeding, zoo moet het eenigzins hard vallen, dat deze of gene de regering er over wil bemoeijelijken, dat men er iets voor gekregen heeft! Men heeft er tegen de regering een bezwaar van gemaakt, dat zij van Nederland niet meer *afgeperst* heeft, maar ik moet betuigen, dat ik ook in dit Huis niet zou durven verschijnen, om te verklaren, *dat wij* EENIG REGT *hadden om* MEER *te* VERWACHTEN DAN WIJ GEKREGEN HEBBEN...... Ik zal de waarde van Singapore, dat wij bij het tractaat verkregen hebben, niet beoordeelen; ik weet alleen dat van den tijd af, toen ik het eerst met de Indische aangelegenheden bekend raakte, Singapore mij werd aangewezen als het eenige punt *dat wij noodig hadden, het unum necessarium*, om het *Britsche rijk in Indie te voltooijen.* Het beheerscht volkomen de straat van Malakka, die een der meest belangrijke kanalen voor de zeevaart is. En, behalve dat voordeel, hebben wij van de Nederlanders de belofte verkregen tot het handhaven van eenen vrijen handel in grootere mate dan ooit te voren door eenige mogendheid in Azie is verleend, en hebben wij de Nederlandsche aanspraken op het vaste land van Indie geheel doen eindigen. Tegenover die voordeelen hebben wij den Nederlanders het dorre etablissemnt van Benkoelen gegeven, dat 85,000 £ kostte en dat wij plan hadden te verlaten. Waarlijk, men kan niet zeggen dat onze voordeelen te duur gekocht zijn."

In denzelfden geest, waarin deze gewigtige en beslissende woorden van een der Britsche onderhandelaars van het tractaat vervat zijn, werd dan ook in de nota, van die zijde tot toelichting van het tractaat overgegeven, de overtuiging uitgedrukt, „dat van weêrskanten eene gelijke „gezindheid bestaat, om de bepalingen van het tractaat „*in den geest*, waarin die onderhandeld geworden zijn, opregtelijk en ter goeder trouw uit te voeren." In datzelfde staatsstuk wordt gezegd, dat de territoriale ruilingen nuttig zijn geoordeeld, om alle wrijving van belangen te voorkomen.

Nu is er wat het punt van grondgebied betreft in de laatste jaren en vooral sedert de inbezitname van Laboean door Engeland, veel getwist over eene bepaling, in het verdrag, die van het art. 6, aldus luidende: „Er is overeengekomen, dat door beide gouvernementen aan hunne officieren en agenten in Oost-Indie bevel zal worden gegeven, om geen nieuw kantoor op een der Oostersche eilanden op te rigten, zonder voorafgaande magtiging van hunne respectieve gouvernementen *in Europa.*"

Uit dit artikel heeft men gronden tot in bezitname van Laboean geput en zoekt eene partij in Engeland ook andere uitbreiding te erlangen. Het is niet te ontkennen, dat dit artikel, geheel op zich zelve beschouwd, tot verschillende uitlegging kon aanleiding geven, doch als men de geschiedenis van het verdrag van 1824 raadpleegt, de opgemelde woorden van een der Britsche onderhandelaars leest, als men zich van den geest van het verdrag wel doordringt, dan zal men kwalijk kunnen toestemmen, dat door dit artikel die zucht tot uitbreiding van Engeland in den Indischen Archipel in het minste gewettigd kan worden, die zich aldaar nu en dan, op het voetspoor van Raffles, door Canning zoo te regt gegispt, heeft geopenbaard. Wat was toch de aanleiding tot dit artikel? Dat men dit toch niet vergete, want daarin ligt de ware zin, het doel dat beoogd werd. Het voorstel tot dit artikel kwam van de Engelsche zijde, waartoe? Juist om in het vervolg te voorkomen, dat zoodanige handelingen plaats hadden, als waarvan de beide regeringen door toedoen van Raffles en eenige andere Indische ambtenaren, de droevige ondervinding hadden. En zal nu eene bepaling, die als waarborg tegen nieuwe aangelegenheden werd aangenomen, juist het middel zijn, om alle vroegere en latere offers van Nederland ten behoeve der goede verstandhouding ijdel te maken, om een staat van onzekerheid van grenzen te scheppen, en een gemengd bezit op de zelfde eilanden daar te stellen, al hetgeen het tractaat juist heeft willen voorkomen? Volgens de woorden van den minister Canning, is het *Nederlandsch bezit* op het *vaste land van Indie* bepaaldelijk *geëindigd;* volgens diezelfde woorden heeft Engeland het punt verkregen, dat *alleen noodig* was gekeurd, om zijn Britsch Indisch rijk te *completeren*, en heeft het daarvoor eenige offers gebragt, waaraan het zelf geene waarde meer hechtte, terwijl de offers van de Nederlandsche zijde, zoo als wij gezien hebben, van veel meer beteekenis waren, vooral als men nagaat, wat de geest van *teruggave* der kolonien bij het verdrag van 1814 geweest is, als men nagaat, dat de Kaap en Ceylon met andere bezittingen in de West-Indien aan Nederland bleven onthouden.

Moet men bij de behoedsame strekking van dit artikel niet verbaasd staan als men een Engelsch onderdaan, die de overleveringen van Raffles tracht te vernieuwen, door allerlei voorspiegelingen van beweerde groote voordeelen (die zich niet verwezenlijkt hebben), een etablissement ziet vestigen op Laboean, om dat als een eersten sport te gebruiken, ten einde zich tot onder-Radjah van Sarawak te doen verheffen, en van daar uit, de oogen naar gansch Borneo en wie weet wat niet al meer, te slaan? Moet het geene bevreemding wekken als men door, als onder zijne inspiratie geschrevene bladen, de regten, van Nederland op dat en andere eilanden uit de hoogte ziet betwisten, alsof, om van het nu ter sprake zijnde Borneo alleen te gewagen, het niet onbetwistbaar is dat een groot gedeelte der kusten van dat eiland reeds eeuwen lang onder Nederland's gezag stonden en dat in 1846 de Nederlandsche regering op eene naauwkeurige wijze de grenzen van zijn bezit op Borneo had afgebakend, met eerbiediging der onafhankelijke Noordelijke Staten, en overeenkomstig het verdrag van 1824? Nederland toonde toen weder, dat het geene overmagt in den Archipel wilde, maar dat het aan den anderen kant stond op de erkenning van zijne regten; het gouvernement in Europa gaf magtiging, en liet niet aan ondergeschikte ambtenaren of eenvoudige onderdanen over om etablissementen te vestigen of van den weg daartoe te banen met het erkend doel tot meerdere uitbreiding. Kan op die wijze een der doeleinden van het tractaat van 1824 (het trekken van eene demarcatie-linie, zooals de Heer van Hogendorp het letterlijk bevestigde), bereikt worden? Wat moet het gevolg zijn van gemeenschappelijke vestigingen op *eilanden*, terwijl de Nederlanders van het Indische *vaste land* zijn *uitgesloten;* zal men daardoor dan niet juist terug vallen in den toestand, waaruit men door het tractaat van 1824 dacht geraakt te zijn; die aanleidingen van oneenigheid zien herboren, welke zoo lang bestaan hebben als de bezittingen der beide volkeren vermengd waren (intermixed with ours, zoo als Canning sprak)? Lord Palmerston erkende ook in 1837 op zeer krachtige wijze, „dat een demarcatie linie was getrokken, welke de Britsche van de Nederlandsche bezittingen afscheidde en de Nederlanders van het vaste land van Indie had doen afzien. Waar zou ook bij eene andere opvatting de harmonie van het tractaat van 1825 blijven?

En te meer kan men van de Engelsche regering de grootste behoedzaamheid tot handhaving van die grensregeling verlangen, als men overweegt in welke groote mate Engeland zich sedert 1824 op het vaste land van Indie heeft uitgebreid, en hoe aan den anderen kant van den Archipel de Britsche heerschappij zich in Australie heeft uitgezet. Wij zeggen dit zonder eenigen den minsten naijver, maar als Engeland werelddeelen verovert of in bezit neemt, dan hebben wij althans het regt te vorderen, dat men datgene, waarop wij billijke aanspraak hebben, ons door geene gezochte redeneringen zoeke te betwisten, of, zoo als de voorspiegelingen van Sir James Brooke medebrengen, ontfutselen.

Terwijl die uitbreiding van Britsche bezittingen in Nederland geenerlei naijver opwekt, is het niet zoo zeer om meerder territoriaal bezit in den Archipel, dat Nederlandsche stemmen zijn opgegaan en voortdurend opgaan, tegen handelingen als die van den Heer Brooke en tegen aanvallen van de pers van Singapore, maar het is uit diep besef van het onregtmatige dat er in gelegen zou zijn om een heelmiddel tegen botsingen, tot werktuig van nieuwe ongelegenheden te maken; het is de zucht om alle botsingen te vermijden.

In verband met het bovengestelde en als het ware ter zamenvatting hiervan, laten wij hier volgen het slot van eene rede door den Heer Elout van Soeterwoude in de zitting der Tweede Kamer van 27 Sept. jl. gehouden.

„De mededeelingen omtrent onze regten op Singapore hadden op de Britsche gevolmagtigden zulk een indruk gemaakt, dat zij de mogelijkheid reeds onderstelden dat Nederland voortdurend in het bezit van dat gewigtig punt bleef.

„In die onderstelling, ofschoon dan niet geheel toegegeven, dringt lord Castlereagh op 29 Julij 1820 aan, dat Engeland alsdan in het bezit worde gesteld van één bepaald punt in den Indischen Archipel, *immers dat het regt daartoe van onze zijde worde erkend.* Sterker bewijs is moeijelijk te geven, dat op een verkregen regt van in bezitneming in den Indischen Archipel, ook dus ten opzigte van Borneo, door Engeland hoegenaamd geene aanspraak werd gemaakt.

„Maar Nederland stond Singapore aan Engeland af en verzekerde in al zijne bezittingen vrije vaart en handel, en hiermede verviel alle belang en alle reden voor Engeland, om zich van zoodanig ander punt te verzekeren, en zoo werd er geen bezwaar gevonden in de bepalingen van het tractaat van 1824 (bepaaldelijk ook niet in die van art. 12) waarbij, door den Indischen Archipel, behalve Singapore, aan Nederland en de bezittingen op het vaste land van Indie met Singapore aan Groot-Brittannie toe te kennen, zoowel de territoriale als de commerciele betrekkingen in dat werelddeel tusschen de beide natien worden geregeld. Andere vermelding in het tractaat van 1824 van de wederzijdsche bezittingen was ten gevolge van het trac-

(Oostpost 1859.)

Ontbreken N°s. 11 en 10(